

ACTIVITAT 11: I SI MANESSIN LES DONES?

A) PROFESSORAT:

- OBJECTIUS GENERALS:

Recollir informació sobre altres societats actuals no patriarcals o en certa mesura matriarcals.

Imaginar sobre aquests exemples com podria ser la vida a la nostra societat si el poder estigués en mans de dones.

Relativitzar els nostres costums i la nostra cultura a la llum d'aquestes reflexions. Un altre món és possible.

- OBJECTIUS ESPECÍFICS:

a) emocionals:

- Per als nois, deixar-se de sentir el centre de les decisions i admetre un paper secundari, com els exemples que els presentarem.

- Per a les noies, prendre el protagonisme de les decisions i conèixer l'exemple d'altres comunitats de dones que governen en altres cultures.

- Per als dos grups, connectar amb els propis desitjos i saber expressar-los amb llibertat i sense embuts.

b) experiencials:

- Saber respectar el torn de paraules a les discussions de grup.

- Saber sintetitzar i consensuar les decisions preses.

- Saber expressar-les de forma convincent.

c) cognitius:

- Conceptes de "patriarcat", "matriarcat".

- Conceptes d'ètnia (aplicada als pobles indígenes de Mèxic i altres) i d'estructura familiar (família nuclear, extensa, monoparental)

- MATERIAL:

- Llibre "matriarcats" d'Anna Boyé. Es projecten imatges de les fotografies del llibre, a banda de llegir alguns extractes, sobretot de l'apartat "

- Llibre "Patatas arriba. La escuela del mundo al revés" d'Eduardo Galeano (S. XXI, 1998).

- Llibres d'antropologia per consultar. Per exemple, "México indígena" de Lucio Mendieta y Núñez (Ed. Porrúa, 1986) o similar. Informació sobre els grups indígenes mexicans o d'altres llocs del món. O la informació sobre els "machi weye" de Xile que apareix a

<http://www.mapuche.info/mapuint/baciga030300.pdf>

- Mapa de Mèxic.

- DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT.

. El/la professor/a explicarà breument, al començament de l'activitat, què es pretén, segons els objectius enumerats més amunt.

. Tot seguit, es llegiran per torns, els extractes del text sobre "Les poderoses dones de Juchitan".

. El professor o professora projectarà les imatges de les fotografies de les protagonistes de la història.

. Tot seguit, es tracta de separar les noies, que es reuniran a part. Seran com una mena de "Consell de noies" i podran prendre decisions i proposar mesures durant la resta de la classe.

El Consell de noies farà, per tant, de forma consensuada, un llistat de decisions i mesures a prendre. Amb l'acord del professorat, aquestes mesures seran presentades a la resta de la classe (els nois).

La presentació es farà solemnement: és a dir, col.locant-se les noies al davant, assegudes entorn d'una taula i amb una portantveu que prengui la paraula (pot ser rotativa).

. Els nois, mentrestant, es reuniran en grup a part (mentre delibera el "Consell de noies") i parlaran de com s'han sentit escoltant la història de les dones de Juchitan. En principi no s'espera que facin cap proposta ni decisió i que acceptin les que han pres les noies (almenys durant la resta de la classe).

. Tanmateix, la professora o el professor els indicarà que poden demanar aclariments, dialogar i replicar a les propostes del Consell de Noies, per tal d'intentar-les convèncer pel que fa a algun aspecte de les seves propostes.

. Un cop presentades –i rectificades si és el cas- les propostes passaran a ser decisions.

Si les mesures són aprovades per majoria, seran aplicables almenys durant la resta de la classe, la resta del dia o més endavant.

Les mesures (al voltant de 10, com una mena de "decàleg") seran escrites en murals, penjades a les aules i al vestíbul del centre.

. Més endavant es farà una avaluació de l'activitat en què les alumnes per una banda i els alumnes per una altra expliquin com s'han sentit i què han après.

. Per grups (poden ser mixtos) es presentarà a l'alumnat una proposta de treball sobre altres cultures no patriarcals. Amb els resultats es farà una exposició de fotografies, textos i, si és possible, objectes materials d'aquestes cultures. La presentació podrà fer-se en Power Point o similar. O bé en forma de "festa de la diversitat" al Centre, amb diferents parades.

. Al final es fa una lectura d'un text d'Eduardo Galeano, a comentar.

. Cada alumne/a expressarà les seves impressions, sensacions i reflexions al diari de classe.

(. Es poden gravar en vídeo les escenes, per després fer-ne un muntatge que es pugui debatre a classe.)

. Es planteja la possibilitat de tornar a fer aquesta activitat de tant en tant (per exemple, un cop al trimestre) i anar avaluant el compliment de les decisions preses.

- ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT.

. Intentar que l'alumnat llegeixi i miri amb atenció els relats de les dones de Juchitan.

. Cal portar un mapa de Mèxic per indicar on està Juchitan.

. I un projector d'imatges per a les fotografies de les dones protagonistes.

. Explicar per què de la separació entre nois i noies.

. Estimular les noies que facin com les dones del relat, que prenguin la iniciativa.

. Cal dir a les alumnes que no es tracta que les seves propostes siguin "contra" els nois. Expressen el que elles pensen que pot contribuir a millorar les relacions dins de la classe i a la resta del món.

. Als nois cal dir-los que s'esperin, que llegeixin atentament el text i que reflexionin sobre les frases que es diuen sobre els homes de Juchitan i per què les diuen.

Més tard, que el joc consisteix en seguir les indicacions de les noies. Però no de forma passiva, sinó activa, rebutent, discutint (sempre de forma el més persuasiva possible, mai violentament).

- AVALUACIÓ

Es farà en base del diari de classe de cada alumne/a, on inclourà els diàlegs escrits per a cada situació i les reflexions i emocions que li hagin suggerit.

B) ALUMNAT:

- INDICACIONS PER A L'ALUMNAT.

Llegiu atentament aquestes històries il·lustrades amb fotografies:

"LES PODEROSSES DONES DE JUCHITAN.

A Juchitan, al Sud de Mèxic, a l'istme de Tehuantepec, el comerç i els negocis estan en mans de les dones, índies zapotèques, que controlen la vida econòmica de la ciutat. Posseeixen vestits artesanals costosos i joies d'or que hereten de mares a filles. Són reconegudes arreu de Mèxic per la seva intel·ligència, valentia, habilitat i audàcia. Aquí els homes amb prou feines destaquen. No obstant això, a Juchitan conviuen sota un mateix sostre un matriarcat¹ i un patriarcat².

"Les juchiteques - explica la Juanita ³ des del centre de la rotllana de dones que preparen la mòlta - estirem els diners com un xiclet, les nostres mares ens ho ensenyen. A més a més, treballem més que els homes i tenim cura dels diners, mentre que ells se'n van de dret a gastar-los a la cantina". La Juanita mai no va tenir disputes amb els seu difunt marit. "La festa que preparem és per recordar que Juanita, com a vídua, no està sola, perquè les dones d'aquesta terra som molt solidàries. L'honor i el prestigi es mesuren a través de la disposició per col·laborar amb els altres", explica Na Dàlia³.

Juanita regenta "El Calvario", una important botiga de cristalleria i artesanies del centre. Va heretar el negoci de la seva mare i com ella diu: "Les dones som lluitadores, ardents i airoses. I l'home no és que sigui dèbil, és més aviat pacífic".

La Norma Juárez ³ hi està d'acord. El seu marit viu i és comptable, però no la deixava treballar. "Així que un dia li vaig dir: 'Pels meus pebrots que me'n vaig a vendre antojitos y empanades!'. Va estar vivint amb una altra dona i els meus fills

¹ Matriarcat: Organització social on la dona té la màxima autoritat.

² Patriarcat: Organització social on l'home té el màxim poder.

³ Inserir una foto

li ho van perdonar, però jo no. Ell mateix va matar l'afecte". Ara ella es dedica a la costura i guanya més diners que el seu marit. "I és que som més decidides. Els homes mai no intervenen en les baralles i les disputes, es queden mirant sense saber què fer. I sempre ha de ser la muller qui dóna la cara".

A la ciutat viuen 78.493 habitants. Les dones gaudeixen d'un poder i d'una independència insòlites en una cultura patriarcal com la mexicana.

Les Juchiteques van venint amb els seus vestits d'artesanía, que renoven cada any³. En entrar dipositen en mà de la Majordoma (com s'anomena l'organitzadora de l'esdeveniment) l'almoína o contribució. Llavors es reparteix l'amanida de gambeta, els chiles farcits i els tamalitos i se serveix la cervesa. Els homes s'asseuen al darrere, a les últimes files. Aquestes celebracions permeten que es realitzi una distribució constant de la riquesa. Per això, de les comerciants més riques s'espera una contribució més gran. D'aquesta manera s'estableix una xarxa d'ajuda mútua i de suport.

La mestra Rogèlia³ camina orgullosa: porta el vestit de gala. El 1989 fou elegida Síndica Municipal. "Vaig voler treballar pel reconeixement de les dones a la política". Per aturar la violència de gènere, va promoure la construcció de cases d'acollida en cinc municipis. "Perquè de vegades l'home beu, es posa violent i es produeixen maltractaments. Per això és necessari que elles coneguin els seus drets". El marit³ és enginyer civil i té clara consciència de la superioritat de la seva esposa. "Jo sempre he admirat la intel·ligència femenina per sobre de la masculina". El prestigi es basa en la reciprocitat i la confiança entre dones.

La Cecília Santiago³ treballa venent menjar des de fa 24 anys. "La meva mare em va ensenyar a cuinar. Ella preparava tortites. Em va ensenyar a brodar el vestit regional, a cuidar-me a ser independent. La figura de les mares és fonamental, perquè són elles les que transmeten la valentia i l'habilitat en els negocis, que són tan necessàries per defensar-se en la vida".

Adaptació i extractes del llibre "Matriarcats", d'Anna Boyé (Ajuntament de Barcelona, 2008).

- Tot seguit les noies del grup, seguint l'exemple de les de Juchitan, formareu un "Consell". Us reunireu a part dels nois i, com la mestra Rogèlia, penseu en deu coses, deu decisions que, al vostre entendre, us farien més felices i també als del vostre voltant:

. 5 mesures que millorin al vostre entendre la situació dintre de la classe.

. 3 mesures que millorin les vostres relacions fora del Centre: amb les amistats, les vostres famílies.

. 2 mesures que millorin la situació del món.

Les mesures han de ser el més concretes possible. Us heu de sentir lliures i expressar sense embuts allò que penseu que us millorarà la vida i la dels que estan al costat vostre.

Us heu de posar d'acord, redactar-les, escriure-les de forma entenedora i explicar-les a la resta de la classe (els vostres companys).

Després escoltareu el que ells us diguin i, si ho creieu convenient, modificareu alguns punts.

- Els nois, mentrestant, comentareu aquestes frases del text:

(les dones) "treballem més que els homes i tenim cura dels diners, mentre que ells se'n van de dret a gastar-los a la cantina".

(el marit) "no la deixava treballar".

"Els homes mai no intervenen en les baralles i les disputes, es queden mirant sense saber què fer. I sempre ha de ser la muller qui dona la cara".

"de vegades l'home beu, es posa violent i es produeixen maltractaments. Per això és necessari que elles coneguin els seus drets".

"l'home no és que sigui dèbil, és més aviat pacífic".

Creieu que, entre nosaltres, les dones podrien dir frases semblants? Quan i per què?

Sabíeu que hi havia societats matriarcals on les dones tenen molt poder? Com us heu sentit escoltant els relats de les dones de Juchitan?

Com heu sentit veient el paper secundari dels homes en aquesta societat? Aquí és diferent?

Si les dones manen ho fan diferent que els homes?

Si les dones manessin, què creieu que farien? (comproveu més tard si l'heu encertada quan elles expliquin què han decidit).

- PRESENTACIÓ DE LES DECISIONS DEL CONSELL DE NOIES. Una portantveu (que pot ser rotativa) exposarà oralment les 10 propostes, raonant-les breument.

- DEBAT POSTERIOR. Modificació del decàleg i aprovació pel Consell de Noies del document modificat.

- En grups feu cartells per difondre les decisions per tot el centre.

- POSADA EN COMÚ DE L'ACTIVITAT: com ens hem sentit fent-la? Què hem après?

- PROPOSTA DE TREBALL: per grups mixtos, cercar informació sobre altres pobles on les dones tinguin el poder:

Alguns exemples:

- els Maies, Seris i Kikapoos a Mèxic.
- l'illa de les Bijagos (Guinea Bissau).
- El llac Lugu (Xina).

Etc...

- PROPOSTA DE TREBALL: per grups mixtos, cercar informació sobre altres pobles on els homes visquin de forma diferent a nosaltres: els maputxes de Xile (concretament , els "machi weye" al Sud de Xile).

Fixeu-vos en:

- . les relacions familiars,
- . com es resolen els conflictes,
- . com se solucionen les desigualtats socials,
- . com es contempla el repartiment del temps entre homes i dones.
- qui es fa càrrec de la cria dels infants,
- qui té cura de la gent gran,
- com viuen els homes aquest poder de les dones,

Etc..

- Poseu al final una conclusió valorativa.
- Amb les il·lustracions i textos, prepareu una exposició de murals.
- O una exposició com a una espècie de fireta (com la "festa de la diversitat") , col·locant en una taula menjar, ceràmica, fotos, mapes del poble estudiat.
- Escriviu les vostres conclusions al diari de classe.
- CLOENDA: llegim entre totes i tots aquest text d'Eduardo Galeano i el comentem:

(de "Patatas arriba", 1998)

Si Eva hubiese escrito la Biblia. ¿cómo sería la primera noche de amor del género humano?

Eva hubiera empezado por aclarar que ella no nació de ninguna costilla, ni conoció a ninguna serpiente, ni ofrecido manzanas a nadie, y que Dios nunca le dijo que parirás con dolor y que tu marido te dominará.

Que todas estas historias son puras mentiras que Adán contó a la prensa.